

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput XXVIII. Probabile non est, aliquid supra sortem exigi posse, titulo
obligationis non repetendi sortem ante certum tempus, v. g. ante annum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

utilitatis, sed divinæ legis usuram prohibentis, juxta Evangelicū istud: *Quarta primū regnum Dei, & iustitiam ejus.* Cui consonat id quod Tertullianus ait in l. de pœnitentia: *Ad exhibitionem obsequii prior est majestas divinæ potestatis, prior auctoritas imperantis, quàm utilitas servientis.*

337 Objicies 8°. multi sunt (præcipuè nobiles, viduæ, &c.) qui ad propriam sustentationem non habent, nisi certam pecuniæ summam, quam nisi mutuent ad interesse, sub moderato aliquo lucro supra sortem, summam illam paulatim consumunt, atque ita rediguntur ad inopiam. Neque enim negotiatio decet nobiles, plurimæque viduæ illius exercendæ facultatem non habent, nec alium modum ex summa illa lucrum reportandi.

Respondet cum Augustino in Psal. 128. simile quid & latrones, & lenones dicere posse, *Non habeo aliud unde vivam. Hoc mihi & lauro diceret, deprehensus in fauce; hoc & effractor diceret, deprehensus circa parietem alienum; hoc mihi & leno diceret, emens puellas ad prostitutionem; hoc & maleficus incantans mala, & vendens nequitiam suam. Quidquid tale prohibere conaremur, responderent omnes, quia non haberent unde viverent; quia inde se pascere; quasi non hoc ipsum in illis maxime puniendum est, quia artem nequitiæ delegerunt, unde vitam transigunt; & inde se volunt pascere, unde offendunt eum, à quo omnes pascuntur.* Frustrà ergo prætextus illi allegantur: quia, ut sapienter monet S. Thomas opusc. 73. cap. 8. *usura non excusatur, quantumcumque ordinetur ad vitæ necessitatem.* Per consequens non modo illo usurario, sed alio modo licito nobiles illi, ac viduæ propriis necessitatibus providere debent, utique 1°. emendo fundum frugiferum. 2°. applicando pecunias suas ad censum. 3°. cas negotiatori conferendo in negotiationis societatem, &c.

338 Objicies 9°. tutores & curatores per leges civiles applicare jubentur pupillorum, & minorum pecuniam ad interesse. Ergo saltem ipsis licitum est pecuniam illam dare ad usuram.

Nego consequentiam: quia alii sunt modi liciti (proximè dicti) quibus eorum pecuniam applicare possunt ad interesse, non dando illam ad usuram, jure divino humanoque interdictam. Quam ob causam eam ad usuram dare tutoribus & curatoribus prorsus illicitum declaratur in Concilio Mediolanensi I. sub S. Carolo Borromæo cap. de usuris. Idem declaratum est variis in Conciliis Provincialibus, ac Diocesanis Belgii nostri, prout videre est apud Sylvium q. 78. a. 2. Idem per universam Galliam Edictis regis prorsus esse vetitum, Bochelius ostendit in sua Bibliotheca Juris Francici verbo *usura.*

339 Objicies 10°. mutuans sub usura non acci-

pit lucrum supra sortem pro re mutuata, sed partim pro usu illius (qui est pretio æstimabilis) partim pro tempore illius usus.

Respondet, hoc ipso quod mutuans per mutuum transfert dominium rei mutuatae in mutuatarium, nihil supra rem mutuataam pro usu illius magis exigere posse, quam vendens, ultra valorem rei venditæ, aliquid exigere queat pro illius usu. Alias exigeret aliquid pro usu rei non suæ, sed alienæ; quod iustum non est. Non posse etiam aliquid exigere pro tempore illius usus: utpote quod nec ipse, sed Dei est, & in sola Dei dispositione. Unde D. Thomas loco proximè relato, *quidquid (inquit) causâ temporis accidit in contractibus, sicut in mutui, accidit sine iusto titulo: quia ipso (vendendo tempus) facit suum, quod Dei est, & damnum communitur omnibus.* Et hinc est quod omnis contractus, in quo aliquid plus accipitur quàm datur, sive in spe, sive in re, & hoc tantum propter causam temporis, vocatur contractus usurarius.

CAPUT XXVIII.

Probabile non est, aliquid supra sortem exigere posse, titulo obligationis non repetendi sortem ante certum tempus, v. g. ante annum.

PROBABILIS (inquam) non est contraria opinio Joannis Medicæ, Philippi de la Cruz, Bertrandi Loth, Acatii de Velasco, Cælestini, Pasqualigi, Caramuelis & aliorum Neotericoorum. Tum quia (contra fidem) usuras facit licitas, prout statim apparebit. Tum quia secunda propositio ex 45. ab Alexandro VII. damnata, est ista: *Licitum est mutuanti aliquid ultra sortem recipere, si se obliget ad non repetendum sortem usque ad certum tempus.* Quam propositionem verbo Dei scripto & non scripto contrariam declaravit generalis Conventus Cleri Gallicani anno 1700.

Conclusio ergo nostra probatur 1°. quia obligatio non repetendi ante certum tempus, etiam si longum, est de intrinseca ratione mutui. Si ergo aliquid ultra sortem pro ista obligatione exigere liceat; licet pro mutuo; adeoque usura est licita, contra fidem. Probatur antecedens, quia de ratione mutui, ut à precario distincti, est quod res mutuata repeti nequeat ad nutum mutuantis, sed post certum ac determinatum tempus dumtaxat; determinatum utique per ipsummet contractum mutui, vel per circumstantias necessitatis ad finem mutui. Quod profectò tempus varium est, modò longum, modò breve, pro varietate & exigentia causæ, quæ compellit ad exigendum mutuum. Sive autem longum tempus mutuataris petierit, sive breve (pro varietate & exigentia dictæ causæ) illud est de intrinseca ratione postulati mutui, in ordine ad fines illius: sicut quancumque rei mu-

tuatæ quantitatem mutuarius petierit, siue magnam, siue parvam, ea intrinseca censetur in ordine ad finem mutui, indigentiamque illius. Si enim ad longum tempus petat, signum est quod ad longum tempus indigeat, in ordine ad fines, propter quos illud petit; sicut si rei quantitatem magnam petat, signum est quod quantitate magna indigeat, &c. Tam ergo tempus illud longum censeri debet necessarium & intrinsecum mutuo, quàm quantitas ista magna.

342 2°. dato, non concessio, quod mutuum concederetur ad tempus longius, eo quod moraliter necessarium est ad fines mutui petiti; mutuum equidem ad illud tempus, nihil aliud est, nisi mutuum longum; quemadmodum mutuum concessum in quantitate majori quàm sit moraliter necessaria, nihil aliud est nisi mutuum magnum. Quemadmodum ergo usurarium est aliquid exigere pro eiusmodi mutuo magno (ut omnes faterentur) ita & aliquid exigere pro mutuo illo longo.

343 3°. non licet aliquid supra sortem exigere pro obligatione eam non repetendi intra tempus necessarium ad fines mutui. Ergo nec pro obligatione non repetendi ad tempus illo longius. Aliàs licitum foret aliquid exigere pro priorilla obligatione (quo usuræ fierent licitæ; quod enim istius obligationis tempus sit vel non sit necessarium ad fines mutui, nihil æstimabilitatis addit obligationi non repetendi, uti constat in venditione & emptione, quâ quispiam absolute & in perpetuum emit rem, quâ solum indiget ad annum v. g. Obligatio quippe venditoris ad non repetendam rem venditam, nihil æstimabilitatis supra sortem habet, ex eo quod tempus istius obligationis longius sit eo, ad quod emptor indiget re venditâ.

344 4°. sicut obligatio carenti re venditâ, & non repetendi eam, per se non est pretio æstimabilis supra valorem rei venditæ; sic obligatio carenti re mutuâ, eamque non repetendi ante tempus conductum, per se non est æstimabilis supra valorem rei mutuæ.

345 5°. sicut obligatio non repetendi ante mensē, seclusis aliis titulis, sufficienter compensatur, obligatione mutuarii ad reddendum post mensē, & subeundum toto illo mense periculum rei mutuæ; sic obligatio non repetendi ante annum, seclusis aliis titulis, sufficienter compensatur obligatione mutuarii ad reddendum post annum, & subeundum toto anni tempore periculum, &c.

Satisfit objectionibus.

346 **O**bjicies 1°. contraria est praxis Bursæ Antuerpiensis, & Lugdunensis, uti testatur de prima Lessius, de secunda Cælestinus. Tot autem timoratorum mercatorum praxim non debemus de facili condemnare.

Respondeo, vel praxim illam fundatam

Tom. II.

non esse in præcisa obligatione non repetendi sortem ad longum tempus, sed in aliis titulis, lucri cessantis, damni emergentis, &c. obligationem illam communiter concomitantibus in mercatoribus illis. Vel certe improbandam esse, velut ortam ex improbabili opinione memoratorum Authorum, à quibus mercatores illi ducti sint in errorem ab Ecclesia reprobatum. Verum prius illud est valdè verisimile: videmus enim multos quotidie mercatores, vulgò æstimatos divites, foro cedere, per consequens adest frequenter probabile periculum fortis (quem titulum mutuo extrinsecum esse, plerique censent) adest & ut plurimum lucrum cessans: quia negotiantissimi illi mercatores cum omni pecunia sua negotiari solent. Adhuc & labor, & diligentia, & molestia in parandis, in promptuque habendis pecuniis, ad mutuatoris officium exercendum (quem etiam titulum mutuo extrinsecum, pretioque æstimabilem censent Valentia, & alii) adest denique obligatio non repetendi sortem ante tempus conductum, quidquid acciderit, ita ut eam mutuator repetere nequeat ante illius temporis finem, etiam si gravissimam illius indigentiam habiturus sit. Qui certè titulum plerisque merito videtur justus, pro casu quo mutuans ad id se obligaret, cum probabili periculo futuræ talis indigentia.

Objicies 2°. obligatio non repetendi sortem ante longum tempus, v. g. ante annum, onus est indebitum, mutuoque extrinsecum: utpote non inclusum in natura ipsa mutui, in qua solum includitur obligatio non repetendi intra tempus necessarium ad fines mutui. Atqui licitum est aliquid exigere pro obligatione indebita, mutuoque extrinseca.

Respondeo 1°. tempus quodcumque, petitum à mutuuario, censendum necessarium ad fines mutui ab ipso petiti. 2°. obligationem, etiam ad tempus non necessarium, æstimabilem non esse supra valorem rei mutuæ, si mutuans toto eo tempore non erat eâ usurus, sed otiosam, infructuosamque in arca servaturus: eo quod utique rerum æstimatio attendatur in ordine ad humanos usus, & penes commoda vel incommoda, quæ ex rerum usu percipiuntur. Enimverò siue annum integrum in arca habeam florenos mille, siue lapides, siue nihil, in ordine ad humanos usus, eorumque commoda vel incommoda, nihil prorsus interest. Si verò mutuans eâ re usurus erat cum fructu, majorem æstimabilitatem habet ratione lucri cessantis, non ratione obligationis non repetendi præcisè.

Objicies 3°. pro obligatione mutuandi ad annum, licet aliquid exigere. Igitur & pro obligatione non repetendi ad annum.

Respondeo 1°. negando consequentiam: sicut enim pro obligatione vendendi aliquid exigere licet, non autem pro obligatione

Ccc 2

non repetendi rem venditam : eò quòd obligatio ista fit de ratione venditionis, sufficienterque compenſetur valore rei venditæ; prior verò obligatio habeat se antecedenter ad venditionem; distinctam proinde habeat æſtimabilitatem; ita ſimiliter, &c.

350 Respondeo 2°. negando antecedens : utpote quòd ſpeculativæ quidem veritatis apparentiam habere videtur (eò quòd obligatio iſta mutuo extrinſeca eſſe videatur : utpote illud antecedens) practicè tamen non eſt admittendum, ſi non intelligatur de obligatione mutuandi paſſim omni mutuum petenti (prout in Montibus Pietatis) vel ſaltem mutuandi huic vel illi, quoties mutuum petierit, ſed de ſola obligatione hâc vice mutuandi huic perſonæ mutuum hîc & nunc petenti. Aliàs hoc prætextu ſemper palliari poſſent uſuræ. Nec prætextus iſte juſtus eſt : quia licet dicta obligatio fit pretio æſtimabilis; non alio tamen, quàm reſuſione ſortis, niſi alius cedat titulus, vel ſpecialis difficultas parandi pecuniam, diſtincta à difficultate mutuandi. Quia tunc non habetur ſpecialis ratio iſtius obligationis in contractibus mutui, magis quam venditionis : eò quòd cenſetur titulus quaſitus, non verus. Et quamvis metaphyſicè præcedat mutuum, vel venditionem proximè ſequentem, tam modica præcedentia moraliter reputatur nulla, tecluſâ ſpeciali difficultate, &c.

351 Obijcies 4°. mutuum longæ durationis non habet ſe ad mutuum parvæ durationis, ſicut mutuum in materia magna, ad mutuum in parva. Igitur ruinoſum eſt aſſertionis noſtræ fundamentum. Probatur antecedens, quia mutuum in materia magna ſufficienter compenſatur magnâ forte redditâ; mutuum verò longæ durationis non compenſatur ſufficienter ſolâ forte redditâ : ſiquidem mutuatarius ſolâ redditione ſortis, nihil reddit correfpondens obligationi non repetendi ad longum tempus.

Reſpondeo, quòd ſicuti mutuum 100. flor. compenſatur redditione 100. flor. ſic obligatio non repetendi illos ad annum (quo manſuri erant otioſi, quomodo conſiderantur in concluſione) compenſatur obligatione poſt annum reddendi illos, quidquid intra annum illum acciderit, ita ut mutuatarius, donec reddiderit, totum illorum periculum ſubire debeat.

352 Inſtabis : obligatio non repetendi ad annum plus valet, quàm obligatio non repetendi ad menſem; illud autem plus non compenſatur præciſâ redditione ſortis : utpote quâ non compenſatur privatio facultatis utendi forte, ex eaque lucrum captandi tanto tempore; quæ proſectò privatio eſt pretio æſtimabilis.

Reſpondeo negando antecedens; ſi mutuanus non erat poſt menſem uſurus rem mutuatâ, ſed otioſam ad finem anni ſervaturus; mutuatarius verò aliunde ſupponatur toto

anno ſubjectus obligationi reſpondendi de periculo ejusdem. Tunc enim obligatio non repetendi ad annum cenſetur ſufficienter compenſari per reciprocam obligationem proximè dictam. Nec verum eſt utendi vel lucrandi facultatem eſſe pretio æſtimabilem in dicto caſu ſupra æſtimabilitatem ſortis, & dicti periculi : neque enim ratio habetur lucrari ſolum poſſibilitate futuri; ſed in re vel in ſpe probabili de factò futuri. Hinc juxta Rotam Romanam (apud Seraphinum decif. 106. n. 6.) & praxim Romanam, Venetam, Neapolitanam, Genueſem, &c. non poteſt quis in foro externo exigere lucrum ceſſans ex mutuo, niſi probet ſe ſolum negotiari, nec uſque in præſens negotiationem abjeſſiſſe. Nec de remoto intereſſe ulla habenda eſt ratio (ait Rota Genueſis decif. 139.) ſed de proximo duntaxat.

CAPUT XXIX.

Ratione lucri ceſſantis, damniſque emergentis, ex mutuo aliquid ultra ſortem, ſub certis conditionibus, exigere licet.

Quòd liceat aliquid ultra ſortem exigere titulo damni emergentis, conveniunt omnes Doctores, traditque aperte S. Thomas q. 72. a. 2. ad 1. dicens, quòd *Ille qui mutuum dat, poteſt abſque peccato in pactum deducere. . . . recompensationem damni, per quod ſubtrahitur ſibi aliquid quod debet habere. Et probat hâc ratione : hoc enim non eſt vendere uſum pecunie, ſed damnum vitare.*

Quòd etiam liceat aliquid exigere titulo lucri ceſſantis, negat quidam Dominicus Sotus l. de juſt. q. 1. negat & plerique alii, videturque primâ facie negare S. Thomas loco citato dicens : *Recompensationem verò damni, quod conſideratur in hoc, quòd de pecunia non lucratur, non poteſt in pactum deducere. Quia non debet vendere id quod nondum habet, & poteſt impediri multipliciter ab habendo. At reverà non negat in pactum deduci poſſe recompensationem iſtius damni pro valore ſpei de lucro percipiendo; ſed ſolum vult, in pactum deduci non poſſe compenſationem totius lucri, ſolum futuri in ſpe probabili, non certâ : utpote quòd, dum non eſt niſi in ſpe, & potentia probabiliter actuanda, varièque impediibili, non tanti valet, ac ſi præſentialiter exiſteret, vel certò exiturum foret. Itaque ſanctus Doctor non negat, ſpem, & potentiam proximam lucri probabiliter futuri (quæ præſentialiter exiſtit) valere aliquid, poſſeque aliquid exigi pro valore illius; imò id virtualiter concedit q. 62. a. 4. his verbis : *Aliquis damniſcitur dupliciter. Uno modo, quia auferuntur ei id quod actu habet; & tale damnum eſt ſemper reſtituendum ſecundum recompensationem æqualis: puta ſi aliquis damniſcitur aliquem, diruens domum ejus, tenetur ad tantum, quantum valet domus. Alio modo, ſi damniſcitur aliquem, im-**